

BIBELEN OG VERDEN

nr. 2 | 2016

TRO OG TRAUMER

Bibelsk sjælesorg
vinder frem

TRAFIKULYKKE

VOLDTÆGT

KRIG

VOLD I HJEMMET

NATURKATASTROFER

CHOK

Læs også

Traumeforsker:
Måske det største
missionsfelt

Danske præster
inspireret af
bibelsk sjælesorg

Med succes-
forfatteren Ida Jessen
i Israel

FOTO: Casper Tybjerg

Bibelskabets protektor
er Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II.

Bibelsk sjælesorg flytter mennesker

Af Synne Garff, international chef i Bibelskabet

140 kristne fra Mosul har søgt tilflugt i byen Merga Souva. Flygtninge er traumatiseret. Deres traume er 'tab af alt' ifølge traumeeksperten Diane Langberg. Traumer handler om voldsomme tab. Traumer er dybe sår på sjælen, de er overvældende, svære at sætte ord på, men de ødelægger vores værdighed og valg. Populært sagt opleves traumer som en alarm, der går i gang, men ikke kan slukkes. Uden heling kan symptomerne blive ved. Ofte genoplever folk deres traumer og får ødelagt søvn, sundhed, følelser, relationer og håb for fremtiden. Mange får også en krise i troslivet. Traumer tager tid at helbrede og en stor portion tålmodighed. I nogle lande lider hver anden af traumer, på verdensplan er det hver syvende. *Bibelsk sjælesorg* giver kirken redskaber, så de kan hjælpe deres forpinte menigheder.

FOTO: Scanpix

Mennesker, der formår at inddrage tros livet, kan sommetider overkomme chokerende tab og få livsmodet tilbage. Det viser erfaringen med et program, hvor Bibelens fortællinger diskuteres og reflekteres

Fascinerende, forbløffende, forunderlig. Sådan vil jeg beskrive min rejse igennem de sidste par år med et velafprøvet sjælesorgsprogram, der er blevet en global succes. Da jeg først stiftede bekendtskab med Bible-based traumahealing, som det hedder på amerikansk, må jeg blankt erkende, at jeg var en smule skeptisk. På dansk var alene navnet 'bibelbaseret traumeheling', snørklet, fremmedgørende og svært at afkode, og heling eller healing gav helt gale associationer. Det var tilmed amerikansk, hvilket kunne betyde, at det kom fra en ganske særlig bibelfløj, der - med forlov - ikke altid har en dialogisk tilgang til verden. Mine fordomme spøgte. Så er det sagt.

Fordomme parkeret

Min skepsis blev imidlertid gjort til skamme, da jeg begyndte at studere sjælesorgsprogrammet materiale, herfra kaldet *bibelsk sjæ-*

lesorg, og lærte de erfarne eksperter at kende. Jeg fulgte til Afrika og Mellemøsten med et rejsehold fra Det Amerikanske Bibelselskab og lærte, hvordan de klædte kirkeledere og NGO'er på i konfliktzoner, så de bedre kunne hjælpe de traumeramte i menighederne. Eksperterne gav rum for teologisk fortolkning, udvekslede hellere end gerne tanker og fejede aldrig uenigheder af bordet. Programmet var blevet skabt i en økumenisk ånd med respekt for forskelle i kirkeretningerne. Og programmet kan noget særligt.

Sjælesorgsprogrammet arbejder med den kristne tro som en styrke og inddrager ikke mindre end 217 bibelpassager til debat, diskussion og refleksion. Modellen er udviklet af kristne psykiatere, psykologer, teologer og bibelkyndige i samarbejde med afrikanske kirkeledere og bevæger sig altså i et interessant spændingsfelt med det bedste fra tre verdener. Den blodige krig i DR Congo for 15 år siden blev helt konkret anledningen til, at der opstod et behov for programmet. Kirkeledere anede ikke, hvad de skulle stille op med mennesker i alle aldre fra menigheden, som var dybt ramt på sjælen - nogle udviklede misbrug og voldelig adfærd.

Kirkelederne i DR Congo var ikke tilfredse med de eksisterende behandlingstilbud fra psykologer og psykiatere, fordi de udelod troen. Traumatiserede kristne havde brug for at inddrage Gud, fordi der ofte med chokket fulgte en krise i tros livet, som ikke kunne ignoreres. Hvorfor tillod den gode og almægti-

ge Gud, at min familie blev dræbt? Hvor var Gud, da jeg blev voldtaget? Er Gud ikke bare ond? Teodicé-problematikken måtte artikuleres.

Det virker

De senere år har *bibelsk sjælesorg* fået koblet flere erfarne traumeeksperter på som eksterne rådgivere. Jeg har mødt dem og oplevet programmet hos indsatte i et skarpt bevogtet kvindefængsel i Kenya. Kvinder, der var dømt for brutale handlinger, havde fået et sammen-

Bibelen er omdrejningspunkt i *bibelsk sjælesorg*.

FOTO: Scanpix

hold og talte åbent med hinanden om smertelige oplevelser, der havde været gemt væk i årevis. De talte om tilgivelse, de sang og bad frimodigt sammen og de virkede befriede. Det samme oplevede jeg hos aidsramte i Swaziland, der havde været knuget af skam og skyld, men fik lettet byrderne igennem en lang række øvelser. Jeg har talt med flygtninge, der for første gang delte deres gruopvækkende flugt, satte ord på den diffuse angst og blev lettet for følelser og tanker, der havde knuget dem i årevis. Tunge tanker blev sendt på flugt med bl.a. skriftemålet.

Jeg har deltaget i flere traumekurser og internationale konferencer med kirkeledere og omsorgspersoner fra hele verden. Hver gang

har jeg mødt mennesker, der har fået forløst deres traumer, fået fodfæste og påbegyndt vandringen tilbage til livet med programmet. Børnesoldater er ligefrem blevet fredens ambassadører med metoden. Jeg spurgte på et tidspunkt programchef Harriet Hill, hvad hemmeligheden bag *bibelsk sjælesorg* i grunden er, for jeg så jo, hvordan deltagerne fik det bedre dag for dag. Hun smilede skælmisk og svarede: "Det korte svar er: Det virker." Og jeg må give hende ret.

Flere bibelselskaber fra Mellemøsten, biskopper, præster, nonner, psykologer, lærere, læger og andre professionelle omsorgspersoner gør sig klar til at lære metoden. Mike Bassous, generalsekretær i Det Libanesiske Bibelselskab, har opbakning bredt i det kirkelige bagland. Han ser et enormt behov for metoden i sit hjemland og er klar til at tage imod programmet: "At få helet sindet kræver et effektivt og proaktivt program. Vi påbegynder nu *bibelsk sjælesorg* som en sneboldeffekt".

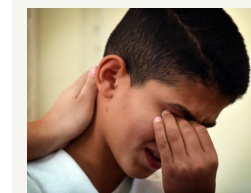
Bibelsk sjælesorg er udbredt til mere end 68 lande. Materialet er helt eller delvist oversat til 173 sprog og bruges af både katolske, protestantiske, ortodokse og evangeliske kirker. Metoden har hjulpet over en million mennesker på verdensplan. Der er mere end 3000 facilitatorer. Forskere interesserer sig for modellen og konkluderer positivt.

Nu også i Danmark

Min nysgerrighed og fascination blev faktisk så stor, at jeg endte med at tage uddannelsen som facilitator med tanke på, at *bibelsk sjælesorg* også må kunne give livsmod i en dansk sammenhæng. I efteråret inviterede Bibelskabet to rutinerede præster i sjælesorg til Jordan for at studere programmet sammen med 60 kirkeledere. De kom begge hjem fulde af inspiration, som du kan læse i bladet.

Kirkerne i Danmark møder mange mennesker med sjælsrystende tab. Det gælder de mange flygtninge, som er kommet til landet, men det gælder også hjemvendte soldater, trafikofre, politifolk og reddere, fængslede, togførere med personpåkørsler, voldtægts ofre og sygdomsramte. Ikke alle har et tros liv, men mange har. *Bibelsk sjælesorg* kan også bruges generelt i menighederne til mennesker, der er ramt af mindre voldsomme tab, som de to lektorer i sjælesorg, Helle Møller Jensen og Leif Andersen, bemærker. Programmet kan hjælpe ikke kun i en én-til-én-samtale, men især i grupper, hvor forpinte sjæle kan bære hinandens smerte i et fortroligt rum ved hjælp af bibelstudier, sang, bøn, rollespil, tegning, betroelse og skriftemål. Tro kan flytte bjerge, siger man. *Bibelsk sjælesorg* kan flytte mennesker steder hen, de aldrig havde troet muligt.

INDHOLD

Side 4-5
Måske det største missionsfelt.

Side 6-7
Nonnen fra Mosul.

Side 8-9
Et solstrejf i Bekaa-dalen.

Side 12-13
Skriv din egen klagesalme.

Side 18-19
Man stiger ned i historiens brønd.

BIBELSK SJÆLESORG

Måske det største missionsfelt

Lyt mere end du taler.
Lyt med ørene.
Lyt med hjertet.

Traumeeksperten Diane Langberg taler ofte på internationale konferencer om bibelsk sjælesorg. For nylig rejste Langberg sammen med international chef Synne Garff ud i Bakaa-dalen for at lytte til syriske flygtninge og få en bedre forståelse af, hvilke traumatiske oplevelser, de bærer på. Selv om Langberg er professionel og har lyttet til traumatiserede mennesker i snart 40 år, gjorde de voldsomme historier indtryk. Turen tilbage til Beirut var præget af eftertænkning.

Af Synne Garff

Bibelen har noget unikt at tilbyde, når traumatiserede mennesker skal finde tilbage til livet, mener den internationalt anerkendte traumeekspert, **Diane Langberg**

Millioner af mennesker er traumatiseret. Man regner med, at hvert syvende menneske i verden er traumatiseret på grund af krig, naturkatastrofer, vold i hjemmet eller andre sjælsrystende oplevelser. At hjælpe traumatiserede mennesker har Det Amerikanske Bibelselskab taget på sig ved at gå aktivt ind i bibelsk sjælesorg. Her er den praktiserende psykolog og traumeekspert Diane Langberg, rådgiver. Hun er universitetsprofessor og anerkendt over store dele af verden for sit arbejde med traumeofre. I sit 40-årige virke har hun mødt mænd og kvinder fra alle samfundslag, der er blevet ramt. Deres historier om traumer, sorg og misbrug har påvirket hende dybt.

”Hvordan siger man Gud og traume i samme sætning”? spørger Langberg og svarer selv: ”Hver gang man behandler et andet menneske respektfuldt, venligt, godt, blidt, kærligt, i stedet for brutalt, ondt, vredt, gør man, som Jesus gjorde. Vi må gøre tingene stille og roligt, lytte, vende tilbage, vandre med det andet menneske. Være tålmodige, ikke presse på i iveren for at forkynde. Så får du måske en lille smule lys ind i den mørke sjæl. Måske. På grund af det du kom med, har du plantet lysten til retfærdighed. Lysten til liv.”

Al helbredelse tager tid

Traumer handler om voldsomme tab. Traumer er dybe sår på sjælen, de er overvældende, svære at sætte ord på, men de ødelægger vores værdighed og valg. Populært sagt opleves traumer som en alarm, der går i gang, men ikke kan slukkes. Uden heling kan symptomerne blive ved. Ofte genoplever folk deres traumer og får ødelagt søvn, sundhed, følelser, relationer og håb for fremtiden. Mange får også en krise i troslivet. Traumer tager tid at helbrede og en stor portion tålmodighed.

Diane Langberg eksemplificerer: ”Brækker du et

Bibelsk sjælesorg – en global succes. Det amerikanske Bibelselskab sender traumeeksperter ud til verdens brændpunkter og uddanner bibelskaber og kirkeledere i at hjælpe deres menigheder. Metoden er økumenisk og bruges af alle kirkeretninger. Her er det bibelsk sjælesorg i Jordan.

FOTO: Clare Kendall

ben, kommer du på hospitalet, får taget røntgen, bliver bundet ind i gips, men du har stadig ondt et stykke tid. Man vil gerne vågne op og være frisk. Men det kan man ikke. Uanset hvor stærk man er, tager det tid. Der er intet, vi kan gøre for at speede tiden op. Men det er præcis, hvad vi har lyst til, når vi har det dårligt. Det samme gælder traumer, der er sår på sjælen. Det tager tid at hele”.

Bibelstykker i behandlingen

Diane Langberg inddrager fra tid til anden Bibelen i behandlingen af sine klienter. En klient var blevet voldtaget og fik det ikke rigtigt bedre efter mange samtaler. En dag bad Langberg hende om at gå hjem og læse historien om Jesus, der hænger på korset. Tre gange om dagen. Til næste konsultation kom kvinden nærmest løbende ind i konsultationen:

– De tog hans tøj! Det var så nedværdigende. De tog hans tøj! sagde kvinden stakåndet, ude af sig selv. Den passage havde talt til hende. Jesus mistede alt. Han blev ydmyget, hånet, og soldaterne slog terninger om hans tøj. Gud havde selv været der i lidelsen med sin søn; han kendte til kvindens lidelse. Gud er altid med os i lidelsen. Lige der på korset mødes det onde og det gode, i lidelsen. Kvinden følte sig forstået; hun følte sig ikke mere alene. Denne bibel-passage forløste noget i hende, og det satte skub i hendes helingsproces.

Tab af alt!

Langberg har også arbejdet med flygtninge i mange år og delt sine erfaringer med kirker, kvindekonferencer, faglige konferencer og humanitære organisationer på flere kontinenter. Ifølge Langberg er flygtningens traume: tab af

alt! Flygtningen befinder sig i en permanent tilstand af usikkerhed, forudsigeligheden forsvinder, flygtningen er fremmedgjort, mister sin identitet. Der er: Tab af hjemmet, tab af land, tab af rødder, tab af rutiner, tab af lugte. Tab af fred, glæde, håb, værdighed, referencepunkter. Tab af tro, tradition, sprog, mad, sange, historie, relationer. Tab af traditioner, venskaber osv. osv. Flygtningen mister emotionelt, materielt, socialt, kulturelt, geografisk, spirituelt, religiøst. Flygtningens relationer skal væves sammen på ny. Flygtningen har derfor brug for en, der kan lytte og blive vidne til hans eller hendes historie. Ligesom alle andre traumatiserede mennesker. Langberg er overbevist om, at kirken kan spille en afgørende rolle i forhold til traumatiserede mennesker.

”Vi sender missionærer og Skriften ud i verden. Vi leverer mad, rent vand, uddannelse og beskæftigelse for mange. Og det skal vi. Vi har dog sjældent opfattet traumer som et sted, vi kan hjælpe. Hvis vi tænker på de omfattende naturkatastrofer, såsom jordskælv, orkaner og

tsunamier og kombinerer disse ofre med de mange menneskeskabte katastrofer - de voldsomme byområder, krige, folkedrab, menneskehandel, voldtægter og børnemisbrug, så får vi et svimlende antal. Jeg tror, at hvis vi stoppede op og kiggede ud på den lidende menneskehed ville vi begynde at indse, at traumer måske er det største missionsfelt i det 21. århundrede.”

En irakisk familie fra Mosul søgte tilflugt i en kaldæisk kirke i byen Telkaif, blot 20 kilometer nordligere, da ISIL angreb for to år siden. Hvert syvende menneske er traumatiseret pga. krig, naturkatastrofer, vold i hjemmet eller andre sjælsrystende oplevelser.

FOTO: Rodrigo Abd/Associated Press

Traumer påvirker hjernen

Traumatiserede mennesker har brug for en, der kan lytte og blive vidne til hans eller hendes historie. På et mere fysisk plan, så ændrer den traumatiseredes hjerne sig, når han eller hun fortæller sin historie. Når kroppen er traumatiseret, er det som om hjernen er blevet kørt over af en lastbil. Kroppen er i alarmberedskab. Følelsescenteret overtager; amygdala er på overarbejde. Traumer skal bearbejdes. Hjernen har svært ved at lære, når kroppen er i alarmberedskab.

Mange irakiske nonner og præster har dybe sår på sjælen efter årevis med krig og terror. De bliver alligevel ved med at hjælpe andre. På billedet er det en nonne i Baghdad, som overvældes efter et terrorangreb.

FOTO: Scanpix

Der hviler et enormt pres på kirkens folk i Irak. De er vidne til stor sorg hos befolkningen pga. krig og terror. Det er denne sorg, de klædes på til at håndtere langt bedre med *bibelsk sjælesorg*. Nonnerne på billedet hjalp flygtninge fra Mosul i byen Qaraqush. Smilet bærer på mange traumatiske oplevelser, for i perioden efter ISIL's besættelse af Mosul, satte kirkens folk sig selv til side for at hjælpe. Mange levede under kummerlige forhold.

FOTO: Scanpix

På flugt fra Mosul

Den irakiske nonne **Sara** fik fem minutter til at pakke sine ting. Så kom terroristerne og begyndte at myrde løs

Af Synne Garff

Søster Sara boede for et par år siden i et kloster i Mosul. Jeg møder hende på et seminar om *Bibelsk sjælesorg* i Libanon. Hun er først i 30'erne, spinkelt bygget, tynd, næsten senet og stadig dybt påvirket af det, hun har oplevet. Sara er genert, ser ofte ned i bordet, da hun fortæller om den junidag i 2014, hvor klosteret pludselig fik en uventet opringning.

- I må være klar om fem minutter! sagde stemmen.

Den assyriske søster forstod alvoren med det samme. Den militante sunni-muslimske terrorgruppe, Islamisk Stat i Levanten, ISIL, var på vej, og ville hun overleve, var det med at komme væk.

Kristenforfølgelse

Livet for de kristne i Irak er blevet markant forværret de sidste ti år. Krigen mellem USA og Irak har sendt tusindvis af irakiske kristne på flugt internt; mange har forladt landet. Børn og voksne bliver myrdet, alene fordi de er kristne. Ekstremistiske kræfter har slået rod. For hundrede

år siden var der 20 procent kristne i Mellem-østen. Ifølge Pew Research Center er der nu under 5 procent. I Irak anslås det, at omkring en million irakiske kristne har forladt landet, så der er under 300.000 tilbage. De kristne betragtes af de ekstremistiske islamiske grupper som fremmedelementer påvirket af Vesten. Men realiteten er, at kristendommen har været i disse områder lige siden den første kristne tid.

Den historiske by Mosul ligger i det nordlige Irak ved floden Tigris, godt 200 km nordvest for Baghdad. Søster Sara var langt fra den eneste kristne i byen, der var hjemsted for den største koncentration af assyriske kristne i landet. Mange andre kristne er kommet til fra Baghdad for at søge fred i byen med de mange gamle kirker. Det kendte bibelsted, Nineve, befinder sig lige på den anden side af Tigris.

Bilen holdt klar som lovet og fragtede Sara og de andre søstre væk fra byen. De blev sat af, og resten af rejsen foregik til fods.

- Vi gik i syv timer, før vi nåede i sikkerhed.

Søster Sara smiler forlegent og retter lidt på brillerne, mens hun fortæller. Kirkens folk er vant til at holde facaden. Gråd betyder svaghed. Det mønster er traumekurset med til at bryde. Og når først gråd er introduceret som noget helt legitimt med reference til en del klagesalmer, så vil tårene indimellem ingen ende tage på kurseset.

-Jeg sov ikke i tre dage efter flugten. Jeg kunne ikke falde til ro.

Forråd

ISIL indtog Mosul på rekordtid. Kristne blev forrådt af deres muslimske naboer, der truede og stjal deres ejendomme. Forrådsdelen sendte chokbølger igennem de kristne menigheder. Hvordan kunne gode naboer opføre sig sådan? ISIL og deres sympatisører slagtede modstanderne. Kvinder og børn blev voldtaget. Der var hurtigt alt for mange vidnesbyrd om brutaliteterne.

Det lykkedes søster Sara at komme til Baghdad, hvor hun har boet siden. Men hun er fuld-

stændigt klar over, at alene nonnedragten er en provokation og invitation til dem, der ønsker et Irak rensat for kristne. Denne udrensning begyndte for mange år siden og er blot blevet værre.

Søster Sara underviser unge mennesker og har ikke tænkt sig at forlade Baghdad på trods af terrortruslen og de jævnlige kidnapninger af kirkens folk. Her er hendes bestemmelse, her kan hun hjælpe andre med deres traumer og med at udfolde livet. Volden mod kvinder i hjemmene er også taget til. Søster Sara har hænderne fulde sammen med de andre nonner.

ISIL har ødelagt mange kirker. Omkring en halv million kristne måtte flygte på kort tid fra området. Mange nåede til Erbil og Kirkuk, mens andre søgte ly i Jordan eller rejste videre ud i verden. Kirkeklokkerne ringer ikke mere i Mosul.

* *Nonnens navn er ændret af sikkerhedsmæssige hensyn. Saras rigtige navn er redaktionen bekendt.*

Pigerne bor i en flygtningelejr i Bekaa-dalen i Libanon. De støttes med mad, undervisning og omsorg af bl.a. præster og medarbejdere fra det lokale Bibelselskab.

FOTO: Scanpix

Et solstrejf i mørkets dal

Næsten to millioner syriske flygtninge er samlet i Bekaa-dalen. Mange lever under kummerlige forhold og bærer på voldsomme traumer. Men i et lille hjørne hviler en særlig ånd

Af Synne Garff

I lejren er der hver formiddag undervisning for de mindste. Men børnene bærer på krigstraumer. Da et fly fløj over lejren kastede alle børnene sig ned på gulvet og krummede sig sammen som små pupper.

FOTO: Synne Garff

Regnen piskede ubønhørligt ned denne forårsdag, hvor bladene var i fuld gang med at folde sig ud på de kilometerlange rækker af vinstokke. Solen ville snart gøre druerne klar til plukning i sensommeren. Det var svært ikke at tænke på Det Nye Testamente og Jesus' tale om sig selv som det sande vintræ. Vinstokkene blev en påmindelse om de grusomme kristenforfølgelser, der fandt sted på den anden side af bjergkæden, hvor ISIL var i færd med at tømme Irak for kristne.

Fem stjernet

Lejrens hovedgade lå øde, beboerne var søgt ind i teltene, mens vandet dannede aflange søer og et lysebrunt mudderælte. Jeg befandt mig i den fem-stjernede flygtningelejr, som den australske lærerinde sagde med slet skjult ironi - her var til forskel fra mange andre lejre både elektricitet i hovedgaden, sporadisk kloakering, cementfundament i visse telte og undervisning nogle timer om dagen til de mindste. Når hun tillod sig bemærkningen, var det fordi lejren blev ledet af et præstepar, der sammen med et generøst hold af lærere, kristne organisationer og Bibelselskabets givere, de seneste år havde været med til at sponsorere mad, sko, tæpper, bibler og andre fornødenheder. Lærerinden var selv blevet så berørt af den hjerteskræende situation efter et besøg, at hun besluttede sig for at blive, nogle måneder i første omgang.

Jeg havde knap nok begivet mig ned af hovedgaden, før børnene begyndte at komme frem. Nogle med gummistøvler, andre på bare fødder. Kort efter fulgte de store drenge.

- Kom ind, kom ind, vinkede de.

I flere telte stod en kakkellov midt på gulvet og jog kulden på flugt, mens en balje samlede regnvandet op fra den utætte teltdug. Syrere er

kendt for deres gæstfrihed, så snart havde jeg drukket kaffe, så jeg kunne holde mig vågen i flere dage.

Børnearbejde

Bekaa-dalen er berygtet for sine elendige lejre, hvor vold, prostitution og ægteskaber ned til 10-årsalderen er blevet mange familiers vej til overlevelse. Børn forsvinder alt for nemt. Traficking er også blevet et problem i kølvandet på krigen.

- Politiet og militæret har travlt med sikkerhedsspørgsmål og tager sig ikke for alvor af børneprostitution, som en kvinde fortalte.

Omkring 1,5 millioner flygtninge er registreret i Libanon. Hæren har travlt med at holde styr på de landflygtige, der ikke må gå ud efter kl. 20 om aftenen. Men så er der alle dem, som lever under jorden, uden papirer, heriblandt tusindvis af ISIL-sympatisører. Familierne levede skjult, mens faderen eller de store drenge tog til Syrien og Irak for at kæmpe for IS. Lokale, på tværs af trosretninger, var utrygge og frygtede, at det snart ville komme til sammenstød med krigerne fra ISIL.

Traumer i kø

- Vi har lige fået bygget et hegn, fortalte lærerinden. - En dag luskede nogle ISIL-fyre omkring for at hverve nogle af de unge mænd fra lejren. Vi jog dem væk. Nu holder vi dem ude.

Lærerinden var stolt af lejren, selv om midlerne var små og hver dag bød på sine dilemmaer. Hun fortalte om Muhammed på 12 år, der havde fået kræft og måtte til dyre behandlinger på hospitalet i Beirut. Familien havde brugt deres sidste midler, og lærerinden var gået i gang med en større indsamling, så Muhammed kunne genoptage sine behandlinger.

International chef, Synne Garff, med en af de syriske flygtningepiger og hendes lillebror i Bekaa-dalen, hvor flere millioner syriske flygtninge er søgt i sikkerhed. Midt i kaos er det lykkedes kristne organisationer med hjælp fra Bibelselskabets givere at skabe en lejr med rimelige rammer. Men hvad med sjælens lidelser? Besøgsvenner og præster har brug for at lære, hvordan de skal håndtere mødet med traumatiserede flygtninge. Hvordan lytter man? Hvordan arbejder man sorgen? Hvordan taler man om tro, når tvivlen hersker? Derfor begynder Bibelselskabet i Libanon nu at undervise i *bibelsk sjælesorg*. FOTO: Elie Khalil

- Sidst jeg så ham var han blevet frygteligt tynd. Det er uhyggeligt så hurtigt, det kan gå tilbage. Jeg er bange for, at han ligger derhjemme nu. Du kan besøge ham, hvis du vil.

Jo, der var mange grunde til at være traumatiseret i lejren. Historierne ville ingen ende tage.

- Vores hus blev sprængt i stykker, så vi måtte forlade Aleppo ... Vi mistede alt og gik i 24 timer til fods... Jeg er sulten ... Mine børn måtte stoppe på universitetet ... Nu får vi bare dagene til at gå ... Jeg mistede min bror ... Jeg har ikke hørt fra min familie i tre år ... Vi kan ikke overleve på FN's rationer, de er blevet skåret ned.

Da børnene blev undervist dagen før, hørte de pludselig lyden af et fly fra luften over lejren. Instinktivt kastede alle børnene sig ned på cementgulvet, holdt sig for ørene og krøllede sig sammen, så de lignede små pupper, der lå og rystede. Lærerinden så deres tomme blikke, da børnene tøvende rejste sig igen.

- Det var en påmindelse om alt det forfærdelige, mange af børnene har set.

En særlig ånd - på trods

Selv om livet i lejren på mange måder var trøstesløs og fremtidsudsigterne dystre, så hvilede der en særlig ånd over stedet. Den var et opløftende eksempel på, at det nytter noget, når dygtige ildsjæle tager fat. Når nogle tør kæmpe mod uretfærdighed. Uanset hvor jeg kom frem i lejren, blev præsteparret uopfordret rost og omtalt i kærlige vendinger. Kristne nødhjælpsarbejdere i et muslimsk bælte, med tusindvis af IS-krigere, er selvsagt ikke ufarligt. Indtil videre fandt bortførelser og andre ubehageligheder dog mest sted lidt nordligere, fortalte lærerinden og pegede. Hun tog sine forholdsregler, kørte altid forskellige ruter hjem og havde hurtigt lært et lille netværk af læger og tandlæger at kende om-

kring sin bopæl, og så selvfølgelig præsteparret, som hun kunne få hjælp hos.

Mustafa på 20 år bød mig indenfor hos sin familie, der straks tog imod. Familien havde været i lejren i tre år og boede i et af Bekaa-dalens bedste telte med spånplader som vægge, beklædt med guldfarvet stof. Mustafas far havde tre døtre i Aleppo. De var gift, men forholdene var blevet markant værre. Der var kontakt en gang om måneden på telefonen, men det kunne ikke fjerne bekymringerne. Tværtimod. På et tidspunkt i samtalen rejste faderen og lagde noget, der lignede en telefon på gulvet.

- Den lytter jeg til hver aften, inden jeg skal sove.

Telefonen rummede et væld af bibelhistorier, der var indtalt. Han tændte på knappen, og en mandestemme berettede om David. Jeg fangede ikke helt, om det var David i færd med at bekæmpe Goliat. Muslimer og kristne mødtes en gang om ugen til bibelstudier, hvor tekster blev vendt og drejet, og Jesus' formidable gerninger diskuteret. Udvekslingen havde givet mange af beboerne respekt for de kristne, som andre ellers havde travlt med at forfølge og slå ihjel.

- Præsteparret og lærerinderne er her for os. Og dem der besøger os udefra kommer igen. Deres omsorg holder ved, sagde flygtningen fra Syrien og hans hustru nikkede og rakte mig en kop kaffe.

Før jeg forlod lejren, ville jeg gerne tale med Muhammed. Da jeg kom til hans telt trak hans mor på skulderen og så opgivende på mig.

- Desværre.

Jeg skulle til at kondolere, da jeg forstod, at Muhammed var kommet på hospitalet. Han var kommet i behandling igen. Så her, midt i mørkets dal, var der indgydt endnu et lille håb den dag midt i kaos.

”Præsteparret og lærerinderne er her for os. Og dem der besøger os udefra kommer igen. Deres omsorg holder ved”.

Selv om jeg går i mørkets dal, frygter jeg intet ondt, for du er hos mig, din stok og din stav er min trøst.

Salme 23

Den omtalte lejr i artiklen er støttet af Bibelselskabets givere. Bibelselskabet arbejder med flygtninge og internt fordrevne i bl.a. Syrien, Irak, Jordan, Libanon, Sydsudan og Ukraine. Igennem kirkerne får flygtninge mad, besøgsvenner, bibler og nu også *bibelsk sjælesorg*.

Bibelsk sjælesorg i Danmark

To danske præster med stor erfaring i sjælesorg var inviteret med til Jordan af Bibelselskabet for at lære *bibelsk sjælesorg* at kende. De blev undervist sammen med 60 kristne ledere fra Syrien, Israel, Jordan og Ukraine og kom tilbage fulde af inspiration. Præsterne får her ordet:

Helle Møller Jensen, ph.d., feltpræst ved Den Kongelige Livgarde, sognepræst i Skovshoved kirke, har et års orlov til at varetage hvervet som lektor i sjælesorg på pastoralseminariene og præsternes efteruddannelse:

Jeg er meget optaget af, at bibelbaseret sjælesorg er så nemt at gå til. Det er et færdigt koncept, som sætter folk bedre i stand til at kunne yde sjælesorg og samtale uanset deres egen sindsstemning. Sjælesorgen er en kunst og en kompetence, som det kan tage præster mange år at opbygge. Derfor er det godt med nogle konkrete redskaber og blandingen af psykiatri, psykologi og bibel med gruppen som dynamisk virkemiddel. Man knytter bånd til de andre deltagere og kan dele sine sorger, velvidende, at man ikke er alene.

Teologisk ordentlighed

'Kan du tilgive? Hvad er tilgivelse? Hvordan kan Gud være god, når vi lider? Og hvordan håndterer du lidelsen, så den ikke bliver hele din identitet?' I håndteringen af disse spørgsmål var der en teologisk ordentlighed, som ikke var overfor- enklende. Komplekse problemstillinger blev omsat på en enkel og konkret måde uden at simplificere fx om tilgivelse: At tilgive er ikke at glemme, at tilgive er ikke, at krænkeren skal slippe for enhver konsekvens, at tilgive indebærer ikke nødvendigvis, at man kan have tillid til krænkeren og kan indgå i et tæt forhold. At tilgive er derimod, at man ønsker krænkeren det vel i resten af hans eller hendes liv.

Sorgens rejse

I traumehelingen benyttede man enkle billeder på sorgforløb. Der blev tegnet en vej med tre landsbyer. (se illustration i toppen af næste side). Den første landsby, man kommer til som sørgende, er Byen med vrede og fornægtelse. Når man har været der nogle måneder, fortsætter man måske til Byen uden håb. Typisk vil man pendulere mellem fornægtelse, vrede og manglende håb en rum tid. Længere fremme ligger De nye begyndelses-by. I traumehelingen blev der advaret imod Den falske bro, altså en alt for hurtig bevægelse fra fornægtelse og vrede til en ny begyndelse. Nogle kristne vil med Bibelen i hånden argumentere for, at de kender Gud og Jesus, og at de derfor altid har håb. Andre vil forsøge at fortrænge sorgen og komme videre, fordi det er tungt at være i sorgen. Men, sorg tager tid.

Bibelsk sjælesorg talte besindigt og letforståeligt om sorgprocessen og anerkendte, at den er der, og at den tager tid.

Interesse i Danmark

Alle 60 kirkeledere på kurset havde noget på hjerte. Og det er en af styrkerne ved programmet, at det giver en lyst til at bidrage. Jeg tror, at *bibelsk sjælesorg* egner sig til danskerne,

Lektor i sjælesorg Helle Møller Jensen mener, at *bibelsk sjælesorg* kan bruges i en dansk sammenhæng. Helle Møller Jensen har beskæftiget sig med sjælesorg det meste af sit præsteliv og underviser i år på præsternes efteruddannelse. FOTO: Les Kaner

"Jeg tror, at bibelsk sjælesorg egner sig til alle danskere, og jeg følte mig selv ramt."

vi kan hjælpe flygtninge. *Bibelsk sjælesorg* er oplagt til at hjælpe kristne brødre og søstre med at få bearbejdet deres voldsomme oplevelser. Kirkeledere og frivillige omsorgspersoner i kirkerne kan blive bedre til at hjælpe og lytte til deres nye traumatiserede medlemmer i menigheden. Og de kan lære, hvordan de samtidig tager vare på sig selv.

Alt i alt har programmet en meget handlingsorienteret tilgang. Det er en global task force i sjælesorg. Jeg synes, det er fantastisk, at man giver folk kompetence i at etablere gruppesamtaler om væsentlige sager.

og jeg følte mig selv ramt. Vi har alle kriser, hvor vi pendulerer mellem vrede og håbløshed. Jeg har oplevet en kæmpe interesse for programmet blandt de mennesker, jeg fortæller om mine oplevelser på kurset. Ofte bliver jeg spurgt, hvordan

Leif Andersen, lektor på Menighedsfakultetet i Århus og rejsepræst i Indre Mission:

Leif Andersen omtaler *bibelsk sjælesorg* i bind 2 af en ny udgivelse: *Kroppen og ånden – sjælesorgens samtale*, som udkommer i efteråret 16. Bind 1: *Kroppen og ånden – sjælesorgens basis* udkom efteråret 15. FOTO: Les Kaner

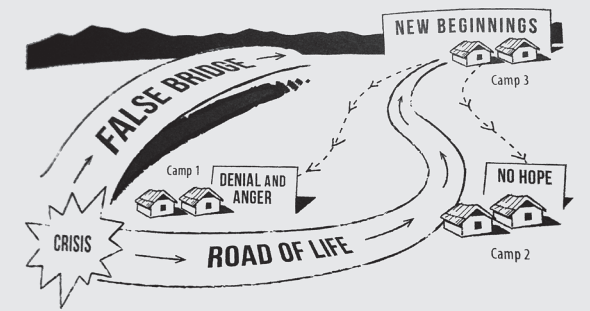
"Jeg tror virkelig på den model! Den har nu i mere end 15 år været med til at udruste kirkelige medarbejdere og grupper til konstruktiv omsorg."

Træningen foregår på kurser i flere faser. Det er en folkelig form; materialet er skrevet på engelsk og oversættes løbende til lokale sprog. Og så ændrer man også cases til noget, som den stedlige kultur bedst kan forbinde med sorger, angst og tab. Træningen er deltagende med personlig involvering og engagement, samtale i grupper og i par og praktiske øvelser.

Selve helingsarbejdet foregår så lokalt i kirkerne, i landsbyerne og i byerne, blandt lidende og traumatiserede mennesker. Ambitionen er ikke at erstatte en professionel traumeterapi. Men det udruster almindelige mennesker til at være der for deres sørgende og lidende venner og menighedsmedlemmer.

Jeg tror virkelig på den model!

Arbejdet i Uganda har været evalueret af en amerikansk ph.d.-afhandling i psykologi, der har vurderet modellen til at

være sund; og det kan jeg sagtens følge. Jeg tror, at den spreder en klog og omsorgsfuld kultur, som punkterer gamle fraser, mønstre og fordomme.

Alligevel er det ikke sikkert, det går af sig selv med at fortælle og lukke op. Både unge og gamle mennesker i vores tid kan være helt ude af træning med den slags selvfokus. Andre er ikke vant til at sætte ord på følelser. Da handler det om at stille de gode spørgsmål, som blandt andet kan være: Hvad skete der? Hvad var det værste for dig i det? Hvad gjorde de andre omkring dig? Var det nyt for dig at tænke sådan? Hvordan mødte man den slags i din opvækstfamilie? Har du hjemmefra været vant til at sætte ord på ting?

Jeg var benovet og bevæget over de 60 kirkelederes reaktioner. De befinder sig midt i en omvæltende og skræmmende hverdag med tæt kontakt til flygtninge og med store konflikter i religionsmødet. Hertil kommer alle de tab og sorger, der hører til et almindeligt menneskeliv. De deler ret åbent med hinanden, hvad der er svært og rystende for troen. Og ikke mindst deler de Bibelens tekster med hinanden.

Forløsende bibeltekster

I alle kulturer er der traditionelle forestillinger om, hvad en bibelsk tilgang forventer af kristne eller pålægger kristne sørgende. Og de forestillinger behøver virkelig et spark! Så når programmet anvender klagesange fra Salmernes Bog, Jobs Bog, bibelske beretninger om voldtægt og drab, eksempler fra Jesu liv, læretekster fra NT etc., så kan det få bibellæsere ud af de gængse forestillinger og ind i virkeligheden. Det kan for nogle blive en ærligheds- og realisme-eksplosion. Forløsende, tror jeg virkelig!

Selvfølgelig er der forskel. Afrikanske og mellemøstlige bibellæsere vil almindeligvis anerkende det spirituelle element i traumehelingen. Og både kristne og ikke-kristne her vil umiddelbart betragte Bibelen som en særlig bog, en hellig bog. Når de så møder tekster i denne hellige bog, der (måske til stor forbløffelse!) anerkender og spejler deres egen traumatiske eller skamfulde situation, kan det i sig selv være en befriende oplevelse.

En dansk sammenhæng

Umiddelbart befinder en dansk kulturkristen sig ikke dér. Han vil være skeptisk over for henvisninger til Bibelen som en hellig bog - særligt hvis han møder dem som argumenter for noget, han ikke umiddelbart er enig i. Og han vil måske ikke være fortrolig med eller indstillet på at læse i Bibelen som et andagtsstykke. Og så alligevel: Hvis den kulturkristne, sådan som dette program præsenterer det, møder en spejltækt i Bibelen, vil muligvis også han pludselig erindre, at dette vist alligevel har en anden valør end et digt af Søren Ulrik Thomsen eller endog Tove Ditlevsen ...

Nu taler vi sammen

18 nonner, præster, læger og lærere var i april på seminar i Beirut for anden gang for at blive uddannet i *bibelsk sjælesorg*. Kirkens folk er selv traumatiseret og lærer bl.a. at tage vare på sig selv. Metoden har allerede fået nonner i en kirke i Erbil til at tale sammen om emner, de ellers aldrig har delt. Hjertet lettes, og nye forbindelser skabes. I mange kulturer taler man ikke om sine følelser. Derfor inddrages og diskuteres fortællingen om Jesus, som ikke er bange for at udtrykke sine følelser. Den nat, da Jesus blev forrådt tog han Peter og de to Zebedæussønner med sig. Og han blev grebet af forfærdelse og angst og sagde til dem: "Min sjæl er fortvivlet til døden ..."

Markusevangeliet kapitel 14, vers 33-34

Skriv din egen klagesalme!

Et element i kurset er klagesalmer. Det er en velgørende øvelse. Deltagerne får en introduktion til Salmernes Bog i Det Gamle Testamente, der rummer ikke mindre end 139 klagesalmer (se fx Salme 3, 22, 57). Israelitterne var i perioder på flugt og levede i yderste fattigdom, sult, under angreb, med døden tæt på, opfyldt af fortvivlelse. De følte sig forladt af Gud, og de jamrede højlydt. Klagesalmerne satte ord på deres sorg.

Klagesalmen kan bestå af syv dele:

- Gud adresseres
- Gennemgang af Guds godhed i fortiden
- En klage
- En bekendelse af synd eller hævndelse af uskyld
- En anmodning om hjælp
- Guds svar (ofte ikke angivet)
- Et løfte om lovprisning, tillidsklæring

I Salme 13 optræder kun nogle af elementerne:

v1 For korlederen. Salme af David.

v2 Hvor længe vil du dog glemme mig, Herre? (Gud adresseres)

Hvor længe vil du skjule dit ansigt for mig? (klage)

v3 Hvor længe skal jeg være bekymret i sindet og daglig have sorg i mit hjerte?

Hvor længe skal min fjende triumfere over mig?

v4 Se mig, svar mig, Herre min Gud! (anmodning)

Giv mine øjne lys, så jeg ikke sover ind i døden,

v5 og min fjende siger: »Jeg har fået magt over ham,« og mine uvenner jubler, fordi jeg vakler.

v6 Men jeg stoler på din trofasthed, (tillidsklæring)

mit hjerte skal juble over din frelse. (lovprisning)

Jeg vil synge for Herren, for han har handlet vel imod mig.

Øvelse:

Læs salmen højt og identificér selv de enkelte elementer. Skriv derpå din egen klagesalme. Prøv at inddrage alle syv elementer. Det vigtigste er selve klagen.

Hvad svarer Gud?

Brug 25 minutter på at skrive.

Overvej, om du vil dele nogle af dine tanker med et andet menneske.

Jesu angst i Getsemane Have af Arne Haugen Sørensen.

TAK fra hele verden!

Bibelselskabet. Et af verdens største fællesskaber

Verdens 146 bibelselskaber er organiseret i De forenede Bibelselskaber, hvor der arbejdes tæt sammen i mere end 200 lande og territorier. Bibelselskabet er således et af verdens største fællesskaber, der lokalt arbejder sammen med et omfattende netværk af kirker og frivillige. Derfor kan der rykkes hurtigt ud i verdens konfliktområder.

FORFULGTE kristne, flygtninge, bibelsk sjælesorg, tv-produktion, fængslede, trosfrihed, kræftramte og forældreløse børn, aids-syge, migrantarbejdere, undertrykte kvinder, analfabeter og naturligvis bibeloversættelse og uddeling. Bibelselskabets arbejde spænder vidt, har Bibelen som omdrejningspunkt, men lykkes kun takket være generøse givere.

Her er blot et lille indblik i det omfattende arbejde, der lykkedes i 2015.

Bibelens fortællinger er med til at give livsmod i hele verden.

Færøerne er blevet optaget i UBS som selvstændigt bibelselskab. Tillykke. Og hjerteligt velkommen!

Vidareidi på Vidoy, bygd på Færøerne. FOTO: Scanpix

KRISTENFORFØLGELSE

BRUTALITETEN mod de kristne i Mellemøsten og Nordafrika tog til. For nogle betød mødet med Bibelen nyt liv, for andre blev mødet med Bibelen ulykkeligvis deres død. I nogle lande var forfølgelsen så voldsom, at det blev næsten umuligt at være bibelselskab. Bibeloversættere arbejdede under skærpede sikkerhedsregler, de blev arresteret og måtte kommunikere via Skype eller mødes i udlandet. IS, Boko Haram, al-Shabaab og al-Qaeda var blot nogle af de terrororganisationer, der udgjorde en risiko for de kristne. Bibelselskabet i Danmark hjalp med bl.a. husly, mad, beskyttelse, bibler og fortalervirksomhed.

TV OM KRISTENDOM OG TRO

BIBELSELSKABET støttede SAT-7, satellitkanalen, der sender tv om kristendom og tro i Mellemøsten og Nordafrika. Der blev transmitteret gudstjenester, diskuteret tro, menneskerettigheder og bygget bro til muslimer. Som noget nyt sendte SAT-7 KIDS i samarbejde med Bibelselskabet daglig undervisning i engelsk, arabisk og matematik for flygtningebørn, som er forhindret i at gå i skole, men har adgang til et tv eller YouTube.

NØDHJÆLP OG BIBLER

BIBELSELSKABET uddelte nødhjælp til flygtninge i bl.a. Syrien, Irak, Jordan og Libanon. Efter spørgslen på bibler var fortsat stor, så vi fik uddelt tusindvis af bibler med hjælp fra modige samarbejdspartnere lokalt.

TRAUMATISEREDE FLYGTNINGE

MED 60 MILLIONER mennesker på flugt var behovet for åndelig støtte og sjælesorg enormt. Derfor uddannede De Forenede Bibelselskaber flere kirkeledere i konfliktområder, så de kan hjælpe deres traumatiserede menigheder. Den trobaserede sjælesorgsmetode eksisterer nu på mere end 173 sprog og i 68 lande globalt. *Bibelsk sjælesorg* bygger på metoden fra sorggrupper med fortællinger, sang, bøn, rollespil, tegning, betroelse, bibelstudier og skriftemål.

HIV-BEKÆMPELSE

BIBELSELSKABET støtter fortsat hiv-bekæmpelse i 20 afrikanske lande. Mange hiv-smittede har et stort behov for sjælesorg, da sygdommen flere steder er forbundet med skam, skyld og social stigmatisering.

OVERSÆTTELSE

I 2013 udvalgte De Forenede Bibelselskaber 100 bibler, som skulle oversættes. Vi er glade for at kunne rapportere, at 90 er igennem oversættelsesarbejdet, hvoraf 53 allerede er publiceret, og yderligere 37 er under produktion. Alexander M. Schweitzer, chef for den globale bibeloversættelse i De Forenede Bibelselskaber, udtaler: "Hvor er det opmuntrende at se tilbage på 2015, hvor De Forenede Bibelselskaber har været involveret i færdiggørelsen af ikke færre end 50 sprog, der tales af næsten 160 millioner mennesker. Vi er også specielt glade for de fremskridt, der er sket med skrifterne på blindskrift og tegnsprog.

UDELING

KIRKEVÆKSTEN fortsatte i Kina. Det lykkedes at sende mange tusinde bibler til Kina også i 2015. Samtidig blev der arbejdet på oversættelse til en række sprogområder. Bibeluddelingen fortsatte også i Cambodia, Swaziland, Sydsudan og Ukraine. Generalsekretæren i Sydsudan talte om et veritabelt bibelboom midt i en etnisk konflikt, der stadig koster menneskeliv.

ARMENIEN

100-ÅRS DAGEN for det armenske folkemord blev markeret med en stor uddeling af bibler i landet og en oplysningskampagne, der nåede vidt omkring i den danske presse. Den armenske ambassade fik overrakt 100 Forglemigejblomster for at mindes de langt over en million uskyldige kristne, som blev myrdes.

STOR UDELING I DANMARK

BIBLER og bibelsk materiale til en værdi af en million kroner blev uddelt til hospitaler, hospicer og psykiatriske afdelinger. Interessen fra Danmarks præster og patienter afspejlede, at behovet for sjælesorg på landets hospitaler fortsat er stor, så uddelingen fortsætter i 2016. Der blev også delt bibler ud til flygtninge, fængslede, hjemløse, prostituerede og andre udsatte grupper. Grønland blev understøttet med bibelsk materiale.

Det nytter, når du støtter

DER ER MANGE ildsjæle i bibelselskaberne over hele kloden. I kirken er der en lang tradition for socialt arbejde med Bibelen som omdrejningspunkt. Derfor rækker vores penge ofte langt, når vi hjælper. Bibelselskabet får imidlertid ingen støtte til driften. Derfor kan vi ikke udføre vores arbejde uden dig. Tak fordi du har været med til at styrke de kristne i verden. Der er hårdt brug for det. Bibelens fortællinger er hver dag med til at ændre menneskeliv.

Kvinder lærer at læse med Bibelen.

FOTOS: UBS, Les Kaner, Synne Garff.

Håb der giver liv

Af Birgitte Stoklund Larsen, generalsekretær i Bibelselskabet

ET ORD ER ET ORD. Sådan siger man, og sådan skulle det gerne være, når man indgår en aftale. Men ord er ikke statiske, de får nye betydninger - nogle skifter endda helt mening. Tag fx et ord som håb. Det er et stærkt ord; det er tilmed et af kristendommens kerneord - sammen med tro og kærlighed. Men et ord som håb er også i almindelig sprogbrug et ret svagt ord, for noget, vi ikke rigtigt tror på. Som når man langt inde i en brugt regnvejrsferie giver udtryk for, at man håber, at NU kommer sommeren... Når man har erfaringer med den svigtende sommer, ved man jo, at det kan gå begge veje. Her er håb sådan lidt bop-bop, som man siger - og vipper med hånden.

Det er en lille bevægelse, en gestus, man forstår over det meste af kloden. Det gik da også rent ind, da den britiske teolog Paula Gooder vippede lidt med hånden og anskueliggjorde denne almindelige opfattelse af ordet håb, da hun talte på De forenede Bibelselskabers World Assembly, der blev afholdt i Philadelphia i maj. Mennesker fra mere end 150 lande var til stede i salen - og jeg er overbevist om, at alle som én forstod den vippende hånd. Her var tale om et håb så vakkelt som håbet om en solrig dansk sommer.

Nogle gange skal man omkring et andet sprog, før man forstår sit eget. Hovedindsatsen for bibelselskaberne kloden rundt er oversættelse - at give Bibelen videre i et sprog, der er til at forstå. Og der er en vis ironi i, at der i denne forsamling af mennesker optaget af oversættelse og sprog skulle en lille vrikken i håndledet til for at gøre det helt klart for alle, hvad det drejede sig om. Men tegnsprog er også sprog. Paula Gooder fortalte om, hvordan hun på et tidspunkt i et foredrag havde luftet sin skepsis overfor vores almindelige - svage - hverdagsagtige forståelse af håb som en yderst usikker affære. Hun havde bemærket, at tegnsprogstolken dengang havde vippet lidt med hånden, da hun talte om denne forståelse af håb. Bop-bop. Når alt kommer til alt, hvem vil så sætte sine sparepenge på en solrig dansk sommer - meteorologer eller ej?

Temaet for mødet i Philadelphia var "Guds ord - levende håb for alle". Paula Gooders overvejelser over vores almindelige forestillinger om håb dannede en virkningsfuld baggrund for hendes udlægning af det levende håb i 1. Peters Brevs første kapitel. En kernepassage, der også indgår i folkekirkens ritual ved både dåb og begravelse. Det er det levende håb, der er spændt som en hvælving hen over menneskelivet. Håbet på trods, om opstandelse trods nederlag og lidelse, sådan som det er fortalt i Det Nye Testamente. Det er et håb på det, vi ikke ser, men som - paradoksalt nok eller måske netop derfor - er en både stærk og virksom vision i det liv, vi lever.

Hvordan havde Paula Gooders tolk på tegnsprog anskueliggjort denne stærke, bibelske forståelse af håb som en vision og en vished? En fremstrakt flad hånd med håndfladen vendt opad og den anden knyttede hånd blev slået ned i den, sådan!

Et ord er et ord.

"Nogle gange skal man omkring et andet sprog, før man forstår sit eget."

Man stiger ned i historiens brønd

Hanne Bartholin og Ida Jessen står på muren, der løber omkring Jerusalem.

I alle de år israelitterne havde boet i ørkenen, havde de været lige i nærheden af landet, der flyder med mælk og honning. De, der havde været børn dengang, var for længst voksne, og de, der havde været voksne, var døde. Også Moses var ved at blive en gammel mand. En efterårsdag sagde Gud til Moses: "Gå op på Nebobjerget og se dig omkring. Så skal jeg vise dig landet, der flyder med mælk og honning. Du kommer ikke med derover, fordi du ikke stolede på mig, dengang du skulle slå vand af klippen. Men jeg vil vise dig det, så du har set det, inden du dør."

Moses pakkede en skindsæk med en flaske vand og en håndfuld manna, så tog han sin stav og sagde farvel til israelitterne og begav sig på vej. Hvor havde han i årenes løb gjort mange undere med sin stav. Det var, fordi det var Gud, der havde ført hans hånd. Nu var han på vej på sin sidste vandring, og hans hånd var blevet hans egen. Hvis han slog med staven på en klippe nu, ville der ikke springe vand frem. Hvis han løftede den over en flod, ville vandet blive ved med at være vand. Nu var staven en stav. Men den var god at støtte sig til for en gammel mand på vej op ad et bjerg, og Moses støttede sig tungt til sin stav. Da han nåede op, satte han sig på en sten og så ud over landet. "Jeg er stadig ved siden af dig," sagde Gud til ham. "Se, der har du landet, der flyder med mælk og honning, det land, jeg har lovet jer." Moses så ud over landet, med havet i vest, med dalene, bjergene, skovene og den store flod Jordan.

"Hvor er det smukt," sagde Moses.

"Hvor er jeg glad for, at jeg får det at se." Solen var på vej ned. En glødende sol var på vej ned

over bjergkammen i vest.

Gud bøjede sig over ham og kyssede ham. Et suk.

Sådan, kysset af Gud, døde Moses.

Bibelhistorier af Ida Jessen og Hanne Bartholin er udkommet på Bibelselskabets Forlag og har modtaget flotte anmeldelser.

Forfatter **Ida Jessen** måtte se Jerusalem, før hun kunne skrive sine genfortællinger i Bibelselskabets nye børnebibel, Bibelhistorier. Hun og illustratør Hanne Bartholin tog derfor på en rejse ind i den vibrerende og lyslevende historie

Af Thilde Thordahl Andersen

"Jeg ville genfortælle Det Nye Testamente som en vandringens historie. Jesus og hans disciple lever et liv på vejene, og hvor går de hen? De går til Jerusalem, og det ville jeg se med egne øjne."

Sådan fortæller Ida Jessen. Hun er en af landets mest populære forfattere, og hun står bag Bibelselskabets nye børnebibel, Bibelhistorier, som hun har lavet i samarbejde med den prisbelønnede illustratør Hanne Bartholin. De to tog sammen med forlagschef hos Bibelselskabet Lisbeth Elkjær Øland til Jerusalem for at opleve de bibelske fortællinger på egen krop.

"Når man læser de bibelske tekster, er det en fremmed verden. Jeg ville se, hvordan ørkenen er, og hvordan solen ser ud, når den står op over Oliebjerget," siger Ida Jessen.

Hun og rejsefællerne besøgte blandt meget andet den gamle by i Jerusalem, Oliebjerget, Jordanfloden, den barmhjertige samaritaners vej fra Jerusalem til Jeriko og den gølle ørken.

Forlagschef Lisbeth Elkjær Øland, som har redigeret Bibelhistorier, var fra starten med på idéen om at lade Ida Jessen og Hanne Bartholin se nogle af de steder, hvor de bibelske begivenheder har udspillet sig:

"Det handler om at give Ida og Hanne inspira-

Ortodokse jøder ved Getsemane Have.

tion til arbejdet med at genfortælle Bibelen ved at lade dem indsnuse duften, se farverne og mærke mylderet i og omkring Jerusalem," siger hun og fortsætter:

"Og det er tydeligt at se og læse i Bibelhistorier, at de har brugt erfaringerne."

En levende historie

Hanne Bartholin husker, at særligt Getsemane Have, hvor Jesus fik sit judaskys, gjorde et stærkt

indtryk. Og her var det ikke dramaet, men en fredfyldt ro, der greb hende.

"Der er et helt særligt lys på grund af de mange hvide gravsten, der støder op til haven, og nogle af dem er mere end 2.000 år gamle. Jeg tænkte på alle de almindelige mennesker og personligheder fra Bibelen, der gennem tiden havde været i den have, hvor jeg nu stod. Det var den vibrerende historie, jeg stod midt i."

Ida Jessen husker, hvordan den israelske ørken var tør og øde, men at der få steder skød spirer af lysegrønt græs op mellem sandkornene.

"Pludselig stod det klart for mig, hvordan det ser ud, når Gud i Jobs Bog lader det regne i ørkenen, hvor ingen har brug for græs."

Hun peger på Jerusalem som et af de aller mest stimulerende steder, hun har været i sit liv. Men hvorfor?

"Fordi man stiger ned i historiens brønd. Fra Bibelen har man en begrebsverden, som man nu vandrer rundt i med nysgerrighed og en flig af fortrolighed."

Jerusalem i arbejdsværelset

Hvordan kan oplevelserne i og omkring Jerusa-

lem så bruges, når man kommer hjem til det tomme papir? Hanne Bartholin er blandt blevet inspireret af de sanselige indtryk af lys, hun har fået på rejsen.

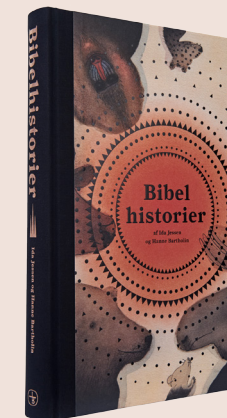
"Ved at være der er jeg kommet hjem i historien. Så i stedet for at tegne udefra og ind har jeg kunnet tegne indefra og ud. Det har lagt sig som en varm, solid viden inden i mig."

Da Ida Jessen kom hjem fra sin rejse, skrev hun et kapitel om Jesus, der som 12-årig opholder sig i templet.

"Den var alt for farvet af min begejstring af Jerusalem, og jeg måtte luge ud i den. Sådan er det tit, når jeg har lavet research - perspektivet forskubber sig. Men efterhånden har rejsen fået den plads, den skal have: Researchen skal ikke være prægtige smykker, man holder frem, men en naturlighed, hvormed man færdes i stoffet."

Den sikkerhed er afgørende for Ida Jessen, for den giver hende en autoritet til at genfortælle de bibelske fortællinger:

"Når jeg har set, hvilken farve ørkensandet har, så giver det mig mod til at tiltage mig frækheden til at gøre stoffet til mit eget. Som forfatter skal jeg farve det, jeg skriver om, og derfor skal jeg vide noget om det, jeg farver."

Bibelhistorier kan købes hos landets boghandlere og på www.bibelselskabet.dk. Vejl. udsalgspris kr. 349,95.

★★★★★
JYLLANDS-POSTEN

♥♥♥♥♥
POLITIKEN

★★★★★
KRISTELIGT DAGBLAD

BIBELQUIZ

VINDERE

De fem vindere af sidste quiz er:

Andrey Souza,
Sorø

Maria Sørensen,
Kasted

Astrid K. Jakobsen,
Vejle

Bent Overgaard,
Ll. Heddinge

Bente Sørensen,
Korsør

SVAR

- Matthæus
- første
- sne
- frygt
- Galilæa

FIND FEM FEJL FIND FEM FEJL I DENNE TEKST

DEN LETTE

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: Og se, der kom en hen til Jesus og spurgte: »Mester, hvad godt skal jeg gøre for at få evigt liv?« Han svarede ham: »Hvorfor spørger du mig om det gode? En er den gode. Men vil du gå ind til livet, så hold budene!« Han spurgte: »Hvilke?« Jesus svarede: »Du må ikke begå drab, du må ikke bryde et løfte, du må ikke stjæle, du må ikke vidne falsk, ær din far og din mor!« og: »Du skal elske din kusine som dig selv.« Den unge mand sagde: »Det har jeg holdt alt sammen. Hvad mangler jeg så?« Jesus sagde til ham: »Vil du være fuldkommen, så gå hen og sælg, hvad du ejer, og giv det til de fattige, så vil du have en belønning i himlene. Og kom så og følg mig!« Da den unge mand hørte det svar, gik han bedrøvet bort, for han var meget velhavende. Og Jesus sagde til sine disciple: »Sandelig siger jeg jer: Det er vanskeligt for en rig at komme ind i Himmeriget. Ja, jeg siger jer, det er lettere for en bjørn at komme igennem et nåleøje end for en rig at komme ind i Guds rige.« Da disciplene hørte det, blev de meget forfærdede og sagde: »Hvem kan så blive reddet?« Jesus så på dem og svarede: »For mennesker er det umuligt, men for Gud er alting muligt.« Matt 19,16-26

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

BIBELSUDOKU

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1				⚓			○	+	
2				🐟					△
3	🐟					+	⚓		★
4					🐟		△		
5		🕯		≡		🗝		○	
6			△		+				
7	≡		+	★					🗝
8	○					🐟			
9		🗝	🐟			△			

SEND IND OG VIND

Send svaret til:
bibelquiz@bibelselskabet.dk og deltag i konkurrencen om fem gavekort à 300 kr. til Bibelselskabets boghandel.
Præmien udtrækkes: 4. august 2016
Vinderne får direkte besked, og navnene offentliggøres i Bibelselskabets nyhedsbrev.

Oksemørbradsbøffer med basilikumvaniljeis, blåbær og grønne asparges

Bøfferne

4 store bøffer af oksemørbrad
Havsalt
Rød peber
Grillkul
Tændvæske

Lad bøfferne få stuetemperatur og krydr dem gavmildt med salt mindst 30 minutter før de steges. Lægges på en gloende grill og steges i cirka 1-2 minutter på hver side. Lad bøffen hvile i et par minutter. Krydr efter stegningen med knust rød peber.

Asparges og blåbær

2 bundter grønne asparges
Havsalt
1 pk friske blåbær
1 tsk honning
1 knivspids stødt chili

Skær de nederste trevlede stykker af aspargesene. Kom dem ned i en halv liter letsaltet kogende vand i cirka 30-60 sekunder. Der skal være godt bid i dem. Læg blåbærrene på et stykke bagepapir. Smelt en spiseskefuld konning og kom

en knivspids stødt chili i den smeltede honning. Dryp blåbærrene med blandingen og lad dem stå i ovnen ved 200 grader i cirka 3-4 minutter.

Basilikumvaniljeis

2,5 dl piskefløde
2,5 dl sødmælk
4 pasteuriserede æggeblommer
40 g sukker
4 dl friske og grofthakkede basilikumblade
Kornene fra en vaniljestang
En anelse fint salt

Pisk sukker, æggeblommer og vaniljekorn til en luftig creme. Hæld mælk og glæde i en gryde og giv det et hurtigt opkog. Hæld den varme blanding ned i skålen med æggeblommerne. Rør rundt og hæld det hele tilbage i gryden. Mens der røres konstant, varmes grydens indhold til kogepunktet. Lige så snart kogepunktet er nået, tages gryden af komfuret. Lad det afkøle et par timer i køleskabet. Tilsæt så basilikumbladene, inden det fryses i ismaskinen eller i en form i fryseren.

De gamle jøder vidste, at Gud kunne lide kød. Da Noa engang efter syndfloden havde antændt nogle dyr og fugle som et brændoffer, havde Herren indåndet den liflige duft og sagt til sig selv: "Jeg vil aldrig mere forbande jorden på grund af menneskene." Der er åbenbart intet som kan formidle en guds hjerte, som duften af kød.

DET DAGLIGE BRØD

Redigeret af Kristian Ditlev Jensen, 164 sider. Bogen koster 349,95 kr. og kan købes på Bibelselskabet.dk eller i din boghandel. Bogens 12 essays byder på flere sjove, anderledes og vidt forskellige møder mellem mad og tro, mellem næring og nydelse, mellem vin og spiritualitet, mellem brød og krop.

TRØST OG STYRK

DU, VOR GUD, ALLE
DEM, SOM ER SYGE OG
SORGFULDE

Når forfulgte, trængte og udsatte kristne har fået tag over hovedet og mad, hvad så? Hvem tager sig af at trøste? Hvem lytter? Det gør kirkens folk. Men man skal lære, hvordan man taler med et menneske, der lider under voldsomme tab. Og mange skal først håndtere egne traumer. At lytte til et andet menneske er noget af det vigtigste og fineste, man kan gøre.

Styrk kirkens folk i Mellemøsten, så de kan hjælpe deres traumatiserede menigheder. Bibelsk sjælesorg heler sindet.

Irakisk mand fra Mosul har søgt tilflugt i en kirke.

Når de retfærdige skrigger,
hører Herren dem,
og han befrier dem
fra alle deres trængsler.

Salmernes Bog, kapitel 34, 18

BANKKONTO: Reg.nr. 3001, kontonr. 9 00 04 88

mærket 'bibelsk sjælesorg'

LÆS MERE om Bibelselskabets arbejde på

WWW.BIBELSELSKABET.DK

Overskuddet går til bibelarbejdet, hvor behovet er størst.